
Budżet obywatelski – analiza porównawcza Gorzowa Wielkopolskiego i Opola

1. Wprowadzenie

Pojęcie budżetu obywatelskiego zostało wprowadzone do ustawy o samorządzie gminnym dopiero w 2018 r., jako szczególna forma konsultacji społecznych. Wprowadzono wówczas obowiązek utworzenia budżetu obywatelskiego w gminach będących miastami na prawach powiatu. Ponadto ustalono minimalną wysokość środków finansowych przeznaczonych na ten cel na poziomie 0,5% wydatków gminy wynikających z ostatniego sprawozdania z wykonania budżetu. To mieszkańcy danego miasta są corocznie decydentami w zakresie części wydatków budżetu gminy. Zadania wybrane przez mieszkańców muszą być uwzględnione w uchwale budżetowej gminy, a radni nie mogą ich usunąć lub zmieniać w znacznym stopniu. Jednak to rada gminy jest władna do określenia w drodze uchwały wymagań, jakie powinien spełniać projekt do budżetu obywatelskiego (wymagania formalne, minimalną liczbę podpisów poparcia, zasady oceny projektów, czy zasady przeprowadzenia głosowania)¹.

Zanim jednak wprowadzono obowiązek utworzenia budżetów obywatelskich w miastach na prawach powiatu, istniały one już od kilku lat w wielu polskich miastach. Przykładem dobrych praktyk są omawiane w niniejszym artykule Opole, gdzie rozwiązanie to wprowadzono w 2014 r. (I edycja budżetu na 2015 r.²) oraz Gorzów Wielkopolski, który wprowadził budżet obywatelski już w 2012 r. (I edycja budżetu na 2013 r.³). Miasta te zestawiono ze sobą na podstawie kryterium miasta na prawach powiatu oraz podobnej liczby mieszkańców: Opole – 128.140⁴, Gorzów Wielkopolski – 124.295⁵ (stan na 31.12.2017 r.). W artykule wskazano na podobieństwa i różnice proceduralne wynikające z regulaminów budżetów obywatelskich obu miast, a następnie przedstawiono podział środków finansowych w ramach budżetów oraz kategorie zadań wybieranych do realizacji przez mieszkańców w edycjach budżetów na lata 2016-2020.

¹ Ustawa z dnia 11 stycznia 2018 r. o zmianie niektórych ustaw w celu zwiększenia udziału obywateli w procesie wybierania funkcjonowania i kontrolowania niektórych organów publicznych, Dz. U. 2018 , poz. 1349, art. 1.

² www.opole.pl [dostęp: 24.11.2019 r.].

³ www.gorzow.pl [dostęp: 24.11.2019 r.].

⁴ Ludność według płci oraz biologicznych i edukacyjnych grup wieku w 2017 r., <https://opole.stat.gov.pl/dane-o-wojewodztwie/powiaty-876/ludnosc/> [dostęp: 24.11.2019 r.].

⁵ Statystyczne Vademecum Samorządowca 2018, https://zielonagora.stat.gov.pl/vademecum/vademecum_lubuskie/portrety_miast/miasto_gorzow_wielkopolski.pdf [dostęp: 24.11.2019 r.].

2. Podmioty uprawnione do zgłaszania zadań

Każdy mieszkaniec miasta Gorzowa Wielkopolskiego ma możliwość zgłoszenia jednego zadania do Budżetu Obywatelskiego. Zgłoszenie musi być jednak poparte minimum 20 podpisami mieszkańców Gorzowa Wielkopolskiego. Zgłoszenie składa się na formularzu w Kancelarii Urzędu Miasta lub za pośrednictwem poczty elektronicznej. W przypadku, gdy wnioskodawca nie wyrazi zgody na przetwarzanie danych osobowych, co jest niezbędne do weryfikacji zgłoszenia, formularz zostaje odrzucony⁶. Mieszkańcy mogą zgłaszać dowolną liczbę zadań (z wyjątkiem ogólnomiejskich), każde z nich na odrębnym formularzu. Tego samego zadania nie można natomiast zakwalifikować do więcej niż jednej kategorii. Na tym etapie mieszkańcy mogą popierać dowolną liczbę propozycji zadań jakie zostały zgłoszone do budżetu obywatelskiego. Czas na składanie propozycji zadań wynosi co najmniej 30 dni. Po zakończeniu naboru formularzy wnioskodawcy mają siedem dni na uzupełnienie wniosku. W tym samym terminie mają również możliwość wycofania wniosku⁷. Możliwe jest również zgłoszenie zadania podczas spotkania dyskusyjnego⁸. Od edycji na 2019 r. wprowadzono możliwość cofnięcia wniosku przez wnioskodawcę na każdym etapie procedury⁹.

W Opolu natomiast początkowo rozszerzono katalog podmiotów uprawnionych do wystąpienia z wnioskiem zadania do budżetu obywatelskiego. Poza osobami fizycznymi w wieku od 16 lat, zameldowanymi czasowo lub na stałe w Opolu, wnioskodawcami mogły być również fundacje, stowarzyszenia, spółdzielnie mieszkaniowe, rady dzielnic, czy organizacje studenckie. W przypadku tych podmiotów wymagało się jedynie przedłożenia stosownych dokumentów (uchwały lub zarządzenia)¹⁰. W przypadku osób fizycznych muszą one uzyskać minimum 20 podpisów mieszkańców zameldowanych na stałe lub czasowo w Opolu, w wieku od 16 lat. Jednakże od edycji na 2017 r. wnioskodawcami mogą być jedynie mieszkańcy Opola (brak tu już wymogu meldunku), którzy ukończyli 16 rok życia¹¹(od 2020 r. istnieje możliwość składania

⁶ Uchwała nr LXVI/748/2014 Rady Miasta Gorzowa Wielkopolskiego z dnia 5 maja 2014 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzenia konsultacji społecznych do Budżetu Obywatelskiego w ramach budżetu Miasta Gorzowa Wielkopolskiego, Dz. U. 2014, poz. 1014, §9 pkt. 11.

⁷Regulamin – załącznik do uchwały nr XX/258/2015 z dnia 21 grudnia 2015 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych do budżetu obywatelskiego w ramach budżetu Miasta Gorzowa Wielkopolskiego, Dz. U. 2015, poz. 2703, §9 pkt. 12-21.

⁸ Tamże, §9 pkt. 1.

⁹ Załącznik nr 1 do uchwały nr III/33/2018 Rady Miasta Gorzowa Wielkopolskiego z dnia 19 grudnia 2018 r. w sprawie wymagań jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego oraz zasad i trybu przeprowadzenia konsultacji społecznych do budżetu obywatelskiego w ramach budżetu Miasta Gorzowa Wielkopolskiego, Dz. U. 2018, poz. 28, §8 pkt. 17.

¹⁰ Regulamin Budżetu Obywatelskiego Miasta Opola..., dz.cyt., §1 ust. 5 w zw. z §2 ust. 2.

¹¹ Załącznik do Zarządzenia NR OR-I.0050.174 .2016 Prezydenta Miasta Opola z dnia 5 kwietnia 2016 r. w sprawie przyjęcia Regulaminu Budżetu Obywatelskiego Miasta Opola, §1 ust. 5.

wniosków przez osoby młodsze, jednak za zgodą opiekunów prawnych¹²). Wskazane wyżej podmioty straciły uprawnienia wnioskodawców. Zgłoszenia należy dokonywać na formularzu zgłoszeniowym wraz z listą poparcia (w przypadku formy papierowej lista poparcia musi być oryginalna, a w przypadku formy elektronicznej wystarczy skan listy poparcia dla wniosku)¹³. Każdy uprawniony ma możliwość zgłoszenia dowolnej liczby zadań¹⁴. Na etapie przygotowywania wniosku wnioskodawca może skorzystać z konsultacji z komórkami organizacyjnymi Urzędu Miasta Opola w zakresie formalno-prawnym, finansowym, merytorycznym, czy możliwości realizacji zadania¹⁵.

3. Charakterystyka zgłaszanych zadań

Zadanie zgłoszone do budżetu obywatelskiego Gorzowa Wielkopolskiego na rok 2016 nie mogło przekroczyć wartości 250.000,00 zł brutto. Przez zadanie rozumie się propozycję działania będącą zadaniem własnym miasta na prawach powiatu z zakresu remontów, napraw lub inwestycji. Zadanie powinno być zlokalizowane na nieruchomości należącej do miasta Gorzowa Wielkopolskiego i być ogólnodostępne dla wszystkich mieszkańców¹⁶. Następnie wprowadzono podział zadań na miękkie i twarde. Zadania miękkie stanowią projekt nie inwestycyjny lub wydarzenie o charakterze kulturalnym, społecznym, oświatowym, czy sportowym (wyłączając bieżącą administracyjną działalność podmiotów). Z kolei zadanie twarde to zadanie *stricte* inwestycyjne z zakresu remontu, adaptacji, modernizacji, zakupu wyposażenia, czy budowy nowych obiektów. Dodatkowo wprowadzono obostrzenia dotyczące zadań twardych (poza przynależnością nieruchomości do miasta) takie jak ogólnodostępność dla wszystkich mieszkańców po zamknięciu placówki/institucji w dni robocze, a także w dni wolne od pracy. Wszystkie zadania powinny być zrealizowane w ciągu jednego roku budżetowego, jednak możliwe jest wydłużenie tego okresu do 30 czerwca następnego roku budżetowego w uzasadnionych przypadkach¹⁷.

W ramach budżetu obywatelskiego Gorzowa Wielkopolskiego wprowadzono ograniczenia. Nie można więc realizować zadań:

¹² Załącznik do zarządzenia nr OR-I.0050.251.2018 Prezydenta Miasta Opola z dnia 30 kwietnia 2018 r. w sprawie przyjęcia Regulaminu Budżetu Obywatelskiego Miasta Opola, §1 ust. 6.

¹³ Regulamin Budżetu Obywatelskiego Miasta Opola..., dz.cyt., §2 ust. 3-4.

¹⁴ Tamże, §2 ust. 6.

¹⁵ Tamże, §2 ust. 7.

¹⁶ Uchwała nr XI/92/2015 Rady Miasta Gorzowa Wielkopolskiego z dnia 7 maja 2015 r. zmieniająca uchwałę w sprawie zasad i trybu przeprowadzenia konsultacji społecznych do Budżetu Obywatelskiego w ramach budżetu Miasta Gorzowa Wielkopolskiego, Dz. U. 2015, poz. 935, §1 pkt. 1.

¹⁷ Regulamin – załącznik do uchwały nr XX/258/2015..., dz.cyt., z §2 pkt. 1-4.

- stojących w sprzeczności z obowiązującymi w Gorzowie Wielkopolskim planami, strategiami, programami, szczególnie z miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego,
- zlokalizowanych na majątku miasta, który jest obciążony na rzecz osób trzecich lub przeznaczony na sprzedaż,
- naruszających obowiązujące przepisy prawa lub prawa osób trzecich (również prawa własności),
- polegających wyłącznie na sporządzeniu projektu lub planu przedsięwzięcia,
- generujących niewspółmiernie wysokie koszty utrzymania w stosunku do wartości jednostkowej zgłoszonego zadania po zakończeniu jego realizacji,
- wymagających sporządzenia planu lub projektu przedsięwzięcia, jeśli środki na ich wykonanie w ramach wyceny szacunkowej zgłoszonego zadania nie będą wystarczające,
- wymagających współpracy instytucjonalnej podmiotów zewnętrznych (w przypadku zadań miękkich gdy brak jest gotowości do współpracy; w przypadku zadań twardych – gdy brak jest pisemnej zgody dotyczącej powstania i utrzymywania zadania na terenie tego podmiotu)¹⁸.

Zadania zgłaszane w Opolu podlegają mniejszym obostrzeniom, a mianowicie muszą to być zadania przede wszystkim zgodne z prawem, możliwe do wykonania w jednym roku budżetowym (od edycji budżetu na 2018 r. Prezydent Miasta Opola może wyrazić zgodę na wydłużenie tego okresu¹⁹) oraz w przypadku zadań inwestycyjnych – zlokalizowane na terenie należącym do Miasta Opola²⁰. Wnioskodawca może zgłosić każdy pomysł określający zadanie, które ma wpływ na rozwój Opola oraz zaspokojenie potrzeb jego mieszkańców²¹. Od edycji budżetu na 2018 r. wprowadzono obowiązek ogólnodostępności wprowadzonych zadań dla mieszkańców Opola, a także obostrzenie dotyczące wydatków na utrzymanie inwestycyjnego zadania nie wyższej niż 30% (w skali rocznej) kosztów jego realizacji²². Od 2020 r. budżet obywatelski dzieli się na zadania ogólnomiejskie, a więc służące wszystkim mieszkańcom miasta, dotyczące potrzeb więcej niż 1 rejonu oraz zadania dzielnicowe, uwzględniające szczególnie potrzeby mieszkańców dzielnic z danego rejonu²³.

¹⁸ Regulamin – załącznik do uchwały nr XX/258/2015..., dz.cyt., §3 pkt. 1.

¹⁹ Załącznik do zarządzenia nr OR-I.0050.348.2017..., dz.cyt., §1 ust. 10.

²⁰ Regulamin Budżetu Obywatelskiego Miasta Opola..., dz.cyt., §1 ust. 12.

²¹ Tamże, §2 ust. 1.

²² Załącznik do zarządzenia nr OR-I.0050.348.2017 Prezydenta Miasta Opola z dnia 12 czerwca 2017 r. w sprawie przyjęcia Regulaminu Budżetu Obywatelskiego Miasta Opola, §1 ust. 6.

²³ Załącznik do zarządzenia nr OR-I.0050.251.2018..., dz.cyt., §1 ust. 1 pkt. 16.

Jednakże od edycji budżetu na 2020 r. wprowadzono katalog obostrzeń. Tak więc do budżetu obywatelskiego Miasta Opola nie można zgłaszać zadań:

- o charakterze komercyjnym,
- sprzecznych z przyjętą strategią rozwoju miasta, innymi programami obowiązującymi w mieście, prawem miejscowym (szczególnie miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego), uchwałami Rady Miasta, czy zarządzeniami Prezydenta,
- przekraczających koszty realizacji ustalone kwotowo w regulaminie,
- naruszających prawa osób trzecich (w tym dobra osobiste), czy powszechnie przyjęte normy moralne oraz społeczne (szczególnie te uznawane powszechnie za wulgarne, obsceniczne, naganne lub obraźliwe),
- polegających wyłącznie na wykonaniu dokumentacji technicznej,
- polegających jedynie na budowie pomników, bądź innych form upamiętniania uregulowanych odrębnymi przepisami,
- dla których nie określono dokładnej lokalizacji (dot. zadań inwestycyjnych),
- dotyczących terenów przeznaczonych do sprzedaży w ramach prowadzonej na terenie miasta gospodarki nieruchomościami,
- realizowanych w obiektach szkół, innych placówkach oświatowych, klubów sportowych, czy placówkach służby zdrowia²⁴.

4. Podział środków finansowych w budżecie obywatelskim

Na budżet obywatelski Gorzowa Wielkopolskiego od edycji na 2017 r. miasto zaczęło przeznaczać środki finansowe w wysokości 1,5% od wykonanych dochodów własnych z budżetu miasta. Od następnej edycji środki te miały wrosnąć do 2%²⁵. Jednakże tak się nie stało, gdyż uchwałą z 2018 r. ustalono wysokość 1,8% wykonanych dochodów własnych z budżetu miasta. Środki finansowe nie mogą być niższe niż 0,5% wydatków zwartych w ostatnim przedłożonym sprawozdaniu z wykonania budżetu²⁶. Od 2017 r. wprowadzono również podział na zadania rejonowe, ogólnomiejskie i oświatowe.

Suma środków przeznaczona na budżet obywatelski jest rozłożona w następujący sposób:

- 10% na zadania ogólnomiejskie, a więc dotyczące potrzeb mieszkańców z więcej niż jednego rejonu miasta lub miejsca realizacji, które nie jest przypisane do jednego rejonu

²⁴ Tamże, §1 ust. 13.

²⁵ Uchwała nr XX/258/2015 z dnia 21 grudnia 2015 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych do budżetu obywatelskiego w ramach budżetu Miasta Gorzowa Wielkopolskiego, Dz. U. 2015, poz. 2703, §2 pkt. 1.

²⁶ Załącznik nr 1 do uchwały nr III/33/2018..., dz.cyt., §2 pkt. 1.

Gorzowa Wielkopolskiego²⁷ (we wcześniejszych edycjach budżetu obywatelskiego - 20% , przy czym 10% z tych środków przeznaczona była na zadania miękkie oraz 90% na zadania twarde),

- 60% na zadania rejonowe, czyli dotyczące potrzeb mieszkańców jednego z wyodrębnionych rejonów miasta,
- 20% na zadania oświatowe kierowane do potrzeb jednostek oświatowych działających w obszarze Gorzowa Wielkopolskiego,
- w przypadku braku zgłoszeń zadań ogólnomiejskich, wskazane środki zostają przekazane na zadania rejonowe²⁸.

Od 2018 r. wyodrębniono 10 rejonów (dotychczas było ich 8)²⁹. Budżet obywatelski w Gorzowie Wielkopolskim w ostatnich latach wzrósł aż o 40% i osiąga obecnie ponad 5,5 mln zł, w związku z czym również rejon dysponują wyższymi o 30% środkami finansowymi - aktualnie 402.500 zł (tabela 1).

Tabela 1. Podział środków finansowych w ramach budżetu obywatelskiego w Gorzowie Wielkopolskim w latach 2017-2020

Budżet obywatelski na dany rok	Zadania oświatowe	Zadania rejonowe	Kwota przeznaczona na 1 rejon	Zadania ogólnomiejskie		Suma całego budżetu
				Twarde	Miękkie	
2017	816.000 zł	2.448.000 zł	306.000 zł	734.400 zł	81.600 zł	4.080.000 zł
2018	1.146.000 zł	3.438.000 zł	343.800 zł	1.031.400 zł	114.600 zł	5.730.000 zł
2019	1.236.000 zł	3.708.000 zł	370.800 zł	556.200 zł	61.800 zł	5.562.000 zł
2020	1.150.000 zł	4.025.000 zł	402.500 zł	525.000 zł	50.000 zł	5.750.000 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie http://www.gorzow.pl/PL/3333/Budzet_obywatelski/ [dostęp: 24.11.2019 r.].

Z kolei w Opolu proponowana do wykorzystania w ramach budżetu obywatelskiego kwota określana jest corocznie przez prezydenta miasta w drodze zarządzenia³⁰.

Środki finansowe podzielone są na następujące grupy:

- Budżet obywatelski 2016-2017 r. - projekty duże o wartości powyżej 50.000 zł³¹ (od edycji budżetu obywatelskiego na 2017 r. powyżej 100.000 zł³², jednak nie więcej niż

²⁷ Załącznik do uchwały nr LV/688/2017 Rady Miasta Gorzowa Wielkopolskiego z dnia 29 listopada 2017 r. zmieniająca uchwałę w sprawie zasad i trybu przeprowadzenia konsultacji społecznych do budżetu obywatelskiego w ramach budżetu Miasta Gorzowa Wielkopolskiego, Dz. U. 2017, poz. 2622, §7 pkt. 1.

²⁸ Regulamin – załącznik do uchwały nr XX/258/2015..., dz.cyt., §7 pkt. 1-6.

²⁹ Uchwała Nr XXXV/441/2016 Rady Miasta Gorzowa Wielkopolskiego z dnia 29 listopada 2016 r. zamieniająca uchwałę w sprawie zasad i trybu przeprowadzenia konsultacji społecznych do budżetu obywatelskiego w ramach budżetu Miasta Gorzowa Wielkopolskiego, Dz. U. 2016, poz. 2672.

³⁰ Regulamin Budżetu Obywatelskiego Miasta Opola..., dz.cyt., §1 ust. 3.

500.000 zł³³) oraz małe o wartości do 50.000 zł³⁴ (do 100.000 zł od edycji budżetu obywatelskiego na 2017 r.³⁵). Całkowita kwota przeznaczona na budżet obywatelski w danym roku dzieliła się w następujący sposób: 80% na projekty duże oraz 20% na projekty małe³⁶.

- Od budżetu na rok 2018 r. wprowadzono także pulę środków na zadania mikro o wartości do 10.000 zł³⁷, natomiast zadania małe i duże zostały bez zmian. Na budżet obywatelski 2018 przeznaczono kwotę 2.500.000 zł. W ramach tych środków finansowych 100.000 zł przeznaczono na zadania mikro, 400.000 zł na zadania małe oraz 2.000.000 zł na zadania duże³⁸.
- Z kolei rok później, tj. na budżet obywatelski 2019 łączna kwota przeznaczonych środków wzrosła do 4.300.000 zł, a w tym: 1.100.000 zł na zadania ogólnomiejskie (1.000.000 – zadania makro, 100.000 zł – zadania mikro) oraz 3.200.000 zł na zadania dzielnicowe³⁹, przy czym 1 dzielnica lub kilka dzielnic tworzy 1 rejon budżetu obywatelskiego⁴⁰.
- Od edycji na 2020 r. wyodrębniono jedynie 2 kategorie zadań ogólnomiejskie (mikro do 10.000 zł oraz makro do 1.000.000 zł⁴¹), na które przeznaczono 1.000.000 zł oraz zadania dzielnicowe z budżetem 4.200.000 zł. Łączna wartość budżetu na 2020 r. to 5.200.000 zł. Koszty zadania w obu kategoriach nie mogą być niższe niż 10.000 zł i nie wyższe niż 1.000.000 zł w przypadku zadań ogólnomiejskich.

Dla zadań dzielnicowych kwoty maksymalne przeznaczone dla rejonów określone są indywidualnie⁴². Najwięcej środków do wykorzystania na 1 zadanie mają rejon XII – 570.000 zł i VI – 510.000 zł, natomiast najmniej rejon X – 110.000 zł i III – 130.000 zł (tabela 2).

³¹ Tamże, §4 ust. 1-2.

³² Załącznik do Zarządzenia NR OR-I.0050.174.2016..., dz.cyt., §4 ust. 1.

³³ Załącznik do zarządzenia nr OR-I.0050.348.2017..., dz.cyt., §6 ust. 1.

³⁴ Regulamin Budżetu Obywatelskiego Miasta Opola..., dz.cyt., §4 ust. 1-2.

³⁵ Załącznik do Zarządzenia NR OR-I.0050.174.2016..., dz.cyt., §4 ust. 1.

³⁶ Regulamin Budżetu Obywatelskiego Miasta Opola..., dz.cyt., §4 ust. 1-2.

³⁷ Załącznik do zarządzenia nr OR-I.0050.348.2017..., dz.cyt., §6 ust. 1.

³⁸ Zarządzenie nr OR-I.0050.360.2017 Prezydenta Miasta Opola z dnia 21 czerwca 2017 r. w sprawie określenia proponowanej kwoty do wykorzystania w ramach Budżetu Obywatelskiego Miasta Opola na 2018 r., §1.

³⁹ Zarządzenie nr OR-I.0050.262.2018 Prezydenta Miasta Opola z dnia 7 maja 2018 r. w sprawie określenia proponowanej kwoty do wykorzystania w ramach Budżetu Obywatelskiego Miasta Opola na 2019 r., §1.

⁴⁰ Uchwała nr XIV/243/19 Rady Miasta Opola z dnia 4 lipca 2019 r. zmieniająca uchwałę w sprawie określenia zasad przygotowania i realizacji budżetu obywatelskiego w Opolu, Dz. U. 2019, poz. 2397, §1.

⁴¹ Załącznik do zarządzenia nr OR-I.0050.251.2018..., dz.cyt., §2 ust. 2.

⁴² Zarządzenie nr OR-I.0050.500.2019 Prezydenta Miasta Opola z dnia 31 lipca 2019 r. w sprawie ustalenia minimalnych i maksymalnych kwot przeznaczonych na Projekt w danej kategorii oraz wysokości i podziału środków na realizację Budżetu Obywatelskiego Miasta Opola w 2020 r., §1-3.

Tabela 2. Podział środków finansowych na rejony w ramach budżetu obywatelskiego w Opolu w 2020 r.

Nr Rejonu	Jednostki urbanistyczne	Kwota maksymalna przeznaczona na dany rejon
I	Borki, Brzezie, Czarnowąsy, Świerkle	500.000 zł
II	Krzanowice, Wróblin, Zakrzów	290.000 zł
III	Chabry	130.000 zł
IV	Armii Krajowej	220.000 zł
V	Gosławice, Malinka	380.000 zł
VI	Grudzice, Kolonia Gosławicka, Malina	510.000 zł
VII	Groszowice, Grotowice, Nowa Wieś Królewska	460.000 zł
VIII	Śródmieście	250.000 zł
IX	Stare Miasto	150.000 zł
X	Nadodrze	110.000 zł
XI	Zaodrze	180.000 zł
XII	Bierkowice, Półwieś, Sławice, Wrzoski	570.000 zł
XII	Chmielowice, Szczepanowice-Wójtowa Wieś, Winów, Żerkowice	450.000 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.opole.pl [dostęp: 24.11.2019 r.].

5. Weryfikacja zgłoszeń

Prezydent Miasta Gorzowa Wielkopolskiego jest odpowiedzialny za weryfikację formalnoprawną zadań zgłoszonych przez mieszkańców. Dokonuje on ostatecznej oceny zadań, opiniując je pozytywnie, bądź negatywnie⁴³. Prezydent Miasta, w celu weryfikacji zgłoszeń oraz przeprowadzenia konsultacji z mieszkańcami, powołuje zespół konsultacyjny⁴⁴. Po upływie terminu na zgłoszenie zadania zespół konsultacyjny dokonuje weryfikacji zgłoszeń pod kątem zgodności z prawem i ustala wartość zgłoszonych zadań w sposób szacunkowy. Zespół zwykłą większością głosów podejmuje decyzję o pozytywnym lub negatywnym zaopiniowaniu zadania. W przypadku opinii negatywnej należy sporządzić uzasadnienie stanowiska zespołu. Wszystkie zgłoszone zadania, wraz z opinią i szacunkową wartością zadania umieszcza się na stronach internetowych miasta Gorzowa Wielkopolskiego oraz Biuletynu Informacji Publicznej Urzędu Miasta Gorzowa Wielkopolskiego⁴⁵. Od edycji na 2019 r. możliwe jest złożenie pisemnego odwołania przez wnioskodawcę, którego projekt otrzymał negatywną opinię. Odwołanie należy złożyć w terminie 14 dni od ogłoszenia

⁴³ Regulamin – załącznik do uchwały nr XX/258/2015..., dz.cyt., §10 pkt. 1.

⁴⁴ Uchwała nr LXVI/748/2014..., dz.cyt., §2 pkt. 2.

⁴⁵ Tamże, §7, §8 pkt. 1-2.

wykazu zadań do Prezydenta Miasta Gorzowa Wielkopolskiego⁴⁶. We wcześniejszych edycjach w procedurze budżetu obywatelskiego wnioskodawcom nie przysługiwało odwołanie⁴⁷.

W Opolu zgłoszone wnioski są przekazywane komórkom organizacyjnym Urzędu Miasta, które dokonują analizy formalno-prawnej oraz oceniają możliwość realizacji zadania, jego całkowitego kosztu, czy możliwości zabezpieczenia ewentualnych kosztów powstałych w wyniku realizacji zadania w następnych latach⁴⁸ (w regulaminie do budżetu obywatelskiego na 2017 r. wprowadzono zmianę rozszerzającą obowiązek opiniowania wniosków, poza komórkami organizacyjnymi, przez Zespół ds. Budżetu Obywatelskiego już na początkowym etapie procedury)⁴⁹. W przypadku stwierdzenia braków formalnych wniosku, wątpliwości dotyczących kosztów zadania i etapów jego realizacji, czy stwierdzonych błędów, wnioskodawca może poprawić lub uzupełnić wniosek w terminie 14 dni od otrzymania stosownego zawiadomienia⁵⁰ (od 2020 r. termin ten uległ skróceniu do 3 dni⁵¹). W przypadku gdy komórka organizacyjna ma zastrzeżenia dotyczące możliwości realizacji zadania, wnioskodawcy wskazywane są alternatywne rozwiązania wymagające wyraźnej akceptacji wnioskodawcy (przez własnoręczny podpis), pod rygorem odrzucenia zadania⁵².

W przypadku wniosku, który został negatywnie zaopiniowany przez komórkę organizacyjną, sporządzane jest uzasadnienie⁵³. Uzasadnienie przekazywane jest wnioskodawcy niezwłocznie⁵⁴. Wnioskodawca może wówczas złożyć odwołanie do Prezydenta Miasta Opola⁵⁵ w terminie 7 dni od otrzymania zawiadomienia⁵⁶. Prezydent Miasta Opola corocznie powołuje Zespół ds. Budżetu Obywatelskiego, który jest odpowiedzialny za nadzór nad prawidłowym zgłaszaniem wniosków dotyczących zadań. Następnie Zespół opiniuje wnioski, które zostały zweryfikowane negatywnie przez komórki organizacyjne i układa listy zadań poddanych pod głosowanie. Sprawuje także nadzór nad prawidłowym głosowaniem nad zadaniami⁵⁷. Zespół ds. Budżetu Obywatelskiego składa się z 2 przedstawicieli Prezydenta Miasta Opola (pracowników Urzędu Miasta), 3 lokalnych liderów wskazanych przez Prezydenta Miasta Opola (od budżetu na 2018 r. liczba ta jest zwiększona do 6 osób⁵⁸), 1 przedstawiciela samorządu studenckiego opolskich uczelni (wyłonionego w drodze losowania publicznego), 3 mieszkańców Opola zgłaszających swój udział

⁴⁶ Załącznik nr 1 do uchwały nr III/33/2018..., dz.cyt., §11 pkt. 1-2.

⁴⁷ Regulamin – załącznik do uchwały nr XX/258/2015..., dz.cyt., §17.

⁴⁸ Regulamin Budżetu Obywatelskiego Miasta Opola..., dz.cyt., §3 ust. 1.

⁴⁹ Załącznik do Zarządzenia NR OR-I.0050.174 .2016..., dz.cyt., §3 ust. 5.

⁵⁰ Regulamin Budżetu Obywatelskiego Miasta Opola..., dz.cyt., §3 ust. 2.

⁵¹ Załącznik do zarządzenia nr OR-I.0050.251.2018..., dz.cyt., §5 ust. 3.

⁵² Regulamin Budżetu Obywatelskiego Miasta Opola..., dz.cyt., §3 ust. 3.

⁵³ Tamże, §3 ust. 5-6.

⁵⁴ Załącznik do Zarządzenia NR OR-I.0050.174 .2016..., dz.cyt., §3 ust. 6.

⁵⁵ Regulamin Budżetu Obywatelskiego Miasta Opola..., dz.cyt., §3 ust. 5-6.

⁵⁶ Załącznik do Zarządzenia NR OR-I.0050.174 .2016..., dz.cyt., §3 ust. 7.

⁵⁷ Regulamin Budżetu Obywatelskiego Miasta Opola..., dz.cyt., §1 ust. 9.

⁵⁸ Załącznik do zarządzenia nr OR-I.0050.348.2017..., dz.cyt., §2 ust. 1.

w pracach zespołu (wyłonionych w drodze losowania publicznego), po 1 przedstawicielu z każdego Klubu Radnych Rady Miasta Opola⁵⁹, a od budżetu 2020 r. także 1 przedstawiciela Opolskiej Rady Działalności Pożytku Publicznego reprezentanta sektora pozarządowego⁶⁰, 1 przedstawiciela Rady Seniorów

w Opolu (wskazanego przez tą Radę) oraz 1 przedstawiciela Młodzieżowej Rady Miasta (wskazanego przez tą Radę)⁶¹. W przypadku zgłoszenia 2 lub więcej wniosków o podobnej lokalizacji lub zakresie przedmiotowym możliwe jest ich połączenie i poddanie pod głosowanie jako jedno zadanie. Połączenie zadań jest możliwe po uzyskaniu zgody zainteresowanych wnioskodawców do dnia poprzedzającego ogłoszenie listy zadań poddanych głosowaniu⁶². Od 2020 r. budżet obywatelski Opola wyróżnił zadania dzielnicowe, stąd też konieczne stało się powołanie Kolegium dzielnic jako podmiotu opiniodawczo-doradczego Prezydenta w przedmiocie opiniowania zadań dzielnicowych oraz odwołań. Kolegium składa się z przewodniczącego rad dzielnic, przewodniczącego zarządów dzielnic oraz 2 przedstawicieli Prezydenta⁶³.

6. Głosowanie

Wszystkie zadania, które zostały zaopiniowane pozytywnie, zostaną poddane pod głosowanie mieszkańców Gorzowa Wielkopolskiego. Mieszkańcy mogą oddać swój głos na jedno zadanie w drodze elektronicznej lub poprzez wrzucenie wypełnionej karty do zamkniętej, zaplombowanej urny do głosowania⁶⁴. Po wprowadzeniu kategorii zadań rejonowej i ogólnomiejskiej, mieszkańcy dokonują wyboru po jednym zadaniu z każdej kategorii⁶⁵. W sytuacji, gdy dwie lub więcej propozycji zadań otrzyma taką samą liczbę głosów mieszkańców, przeprowadza się publiczne losowanie decydujące o ich kolejności na liście do realizacji⁶⁶. Głos uznawany jest za nieważny, gdy: postawiono znak X w kartkach obok nazwy więcej niż jednego zadania lub nie postawiono znaku X na żadnej z kartek, bądź głos oddano na więcej niż jednej karcie do głosowania. Nieważny jest również głos oddany na karcie, która nie zawiera imienia, nazwiska, numeru PESEL oraz

⁵⁹ Regulamin Budżetu Obywatelskiego Miasta Opola..., dz.cyt., §1 ust. 7.

⁶⁰ Uchwała nr XIV/243/19... dz.cyt., §1.

⁶¹ Załącznik do zarządzenia nr OR-I.0050.251.2018..., dz.cyt., §3 ust. 1.

⁶² Regulamin Budżetu Obywatelskiego Miasta Opola..., dz.cyt., §3 ust. 4.

⁶³ Załącznik do zarządzenia nr OR-I.0050.251.2018..., dz.cyt., §3 ust. 8-9.

⁶⁴ Uchwała nr LXVI/748/2014..., dz.cyt., §9, §10 pkt. 1-2.

⁶⁵ Zarządzenie Nr 82/W/I/2016 Prezydenta Miasta Gorzowa Wielkopolskiego z dnia 9 maja 2016 r. w sprawie głosowania oraz wyboru do realizacji zadań w ramach konsultacji społecznych Budżetu Obywatelskiego 2017 w ramach budżetu miasta Gorzowa Wielkopolskiego, §3 pkt. 4.

⁶⁶ Tamże, §4 pkt. 6.

podpisu⁶⁷ lub gdy głos oddała osoba do tego nie uprawniona⁶⁸. Uprawnienie do głosowania są gorzowianie, którzy ukończyli 13 lat⁶⁹.

W Opolu natomiast zagłosować mogą osoby zameldowane na pobyt czasowy lub stały w wieku od 16 lat⁷⁰. Od budżetu obywatelskiego na 2017 r. zmodyfikowano zapis dotyczący uprawnionych do głosowania. Odtąd możliwość oddania głosu mają mieszkańcy Opola, którzy ukończyli 16 lat⁷¹ lub za zgodą opiekunów prawnych również osoby młodsze⁷². Opolanie mogą oddać swój głos w formie papierowej lub elektronicznej⁷³ lub od 2020 r. w głosowaniu mobilnym (osoby z niepełnosprawnościami w stopniu znacznym lub ze znacznymi ograniczeniami w samodzielnym poruszaniu się po wcześniejszym uzgodnieniu telefonicznym⁷⁴). Każdy może zagłosować na maksymalnie 3 projekty małe oraz 3 projekty duże (a od 2018 r. również na 3 projekty mikro⁷⁵). Od 2020 r. Opolanie oddają po 3 głosy na zadania dzielnicowe, ogólnomiejskie mikro oraz ogólnomiejskie makro⁷⁶. W przypadku nie wskazania żadnego projektu na karcie głosowania lub zagłosowania na więcej niż 3 projekty z każdej grupy, głos uznaje się za nieważny⁷⁷. Od budżetu obywatelskiego na 2018 r. ustalono, że głosowanie trwa 7 dni, a jego ostatni dzień przypada w niedzielę⁷⁸. Od 2020 r. wprowadzono obostrzenie, zgodnie z którym aby wynik głosowania na zadanie dzielnicowe był ważny, wymaga się uzyskania 500 głosów lub 10% liczby osób zamieszkujących na terenie 1 lub kilku dzielnic w danych rejonie, gdzie będzie realizowane zadanie⁷⁹.

7. Wyniki głosowania

Wyniki konsultacji w sprawie Budżetu Obywatelskiego ustalane są przez zespół konsultacyjny, który następnie sporządza protokół. W dokumencie tym znajdują się informacje dotyczące liczby mieszkańców uczestniczących w konsultacjach, liczby oddanych głosów ważnych i nieważnych, liczby głosów ważnych oddanych na poszczególne zadania, a także podpisy członków zespołu.

⁶⁷ Uchwała nr LXVI/748/2014..., dz.cyt., §11 pkt. 1-3.

⁶⁸ Załącznik nr 1 do uchwały nr III/33/2018..., dz.cyt., §13 pkt. 4.

⁶⁹ Ogłoszenie Nr 68/I/2015 Prezydenta Miasta Gorzowa Wielkopolskiego z dnia 4 września 2015 r. o miejscu, terminie i sposobie głosowania w ramach konsultacji społecznych w sprawie Budżetu Obywatelskiego 2016, pkt. 1.

⁷⁰ Regulamin Budżetu Obywatelskiego Miasta Opola..., dz.cyt., §1 ust. 6.

⁷¹ Załącznik do Zarządzenia NR OR-I.0050.174 .2016..., dz.cyt., §1 ust. 5.

⁷² Załącznik do zarządzenia nr OR-I.0050.251.2018..., dz.cyt., §1 ust. 6.

⁷³ Regulamin Budżetu Obywatelskiego Miasta Opola..., dz.cyt., §3 ust. 10.

⁷⁴ Załącznik do zarządzenia nr OR-I.0050.251.2018..., dz.cyt., §6 ust. 10.

⁷⁵ Załącznik do zarządzenia nr OR-I.0050.348.2017..., dz.cyt., §5 ust. 17.

⁷⁶ Załącznik do zarządzenia nr OR-I.0050.251.2018..., dz.cyt., §6 ust. 15.

⁷⁷ Regulamin Budżetu Obywatelskiego Miasta Opola..., dz.cyt., §3 ust. 11.

⁷⁸ Załącznik do zarządzenia nr OR-I.0050.348.2017..., dz.cyt., §5 ust. 2.

⁷⁹ Załącznik do zarządzenia nr OR-I.0050.251.2018..., dz.cyt., §6 ust. 18.

Protokół jest publikowany na wskazanych wyżej stronach internetowych⁸⁰. Ostateczną ocenę zadań Budżetu Obywatelskiego dokonują Komisja Gospodarki i Rozwoju wraz z Komisją Budżetu i Finansów. Następnie swą ocenę przedstawiają Prezydentowi Miasta, aby móc ująć po jednym zadaniu z najwyższą liczbą głosów w poszczególnym regionie w projekcie budżetu miasta. W przypadku, gdy środki w budżecie nie zostaną w pełni wykorzystane, w projekcie budżetu ujmuje się także zadania, które kolejno otrzymały najwyższą liczbę głosów ze wszystkich zadań, niezależnie od rejonu – aż do wyczerpania środków⁸¹. W regulaminie budżetu obywatelskiego dla Opola również znajduje się obowiązek wpisania w projekcie budżetu miasta na następny rok zadań, które zostały wyłonione do realizacji⁸².

W Opolu środki finansowe przeznaczane są na realizację zadań, które kolejno uzyskały w danej grupie największą liczbę głosów mieszkańców, aż do ich wyczerpania. Obowiązuje również zasada, że środki niewykorzystane na realizację zadań w jednej grupie przechodzą do drugiej grupy projektów⁸³. O harmonogramie do budżetu obywatelskiego na dany rok mieszkańcy Opola są informowani w kampanii promocyjnej (radio, prasa, plakaty, strony internetowe). Z kolei w Gorzowie Wielkopolskim Prezydent Miasta rokrocznie wydaje stosowne zarządzenie (ogłoszenie jedynie

w 2015 r.), zawierające cały harmonogram. Praktyka pokazuje, że termin na zgłaszanie przez mieszkańców zadań w obu miastach jest różna. W Gorzowie Wielkopolskim jest to zwykle przełom lutego i marca, natomiast w Opolu maja i czerwca. Z kolei głosowanie odbywa się szybciej w Gorzowie Wielkopolskim w okresie maj-czerwiec lub wrzesień-październik, podczas gdy w Opolu jest to cyklicznie w październiku (tabela 3).

⁸⁰ Uchwała nr LXVI/748/2014..., dz.cyt., §12 pkt. 1-2.

⁸¹ Tamże, §13.

⁸² Regulamin Budżetu Obywatelskiego Miasta Opola..., dz.cyt., §1 ust. 2.

⁸³ Tamże, §4 ust. 3-4.

Tabela 3. Terminy zgłaszania zadań do budżetu obywatelskiego oraz głosowania w Opolu i Gorzowie Wielkopolskim w latach 2016-2020

Budżet obywatelski na dany rok	Opole		Gorzów Wielkopolski	
	Termin na zgłaszanie zadań	Termin głosowania	Termin na zgłaszanie zadań	Termin głosowania
2016	25.05 – 30.06.2015 r.	30.09 – 10.10.2015 r.	25.05 – 30.06.2015 r.	21.09 – 05.10.2015 r.
2017	02.05 – 19.06.2016 r.	10.10 – 23.10.2016 r.	02.02 – 18.03.2016 r.	23.05 – 07.06.2016 r.
2018	12.06 – 31.07.2017 r.	16.10 – 22.10.2017 r.	13.02 – 24.03.2017 r.	29.05 – 12.06.2017 r.
2019	07.05 – 06.06.2018 r.	01.10 – 07.10.2018 r.	29.01 – 02.03.2018 r.	10.09 – 23.09.2018 r.
2020	31.07 – 19.08.2019 r.	18.10 – 28.10.2019 r.	01.02 – 03.03.2019 r.	09.09 – 23.09.2019 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://bo.opole.pl/> [dostęp: 23.11.2019 r.],
<https://www.opole.pl/dzial/miasto/centrum-dialogu-obywatelskiego/budzet-obywatelski-opola/> [dostęp: 23.11.2019 r.],
http://www.gorzow.pl/PL/3333/Budzet_obywatelski/ [dostęp: 24.11.2019 r.].

8. Charakterystyka zadań skierowanych do realizacji w ramach budżetu obywatelskiego w Gorzowie Wielkopolskim oraz w Opolu w latach 2016-2020

Biorąc pod uwagę poszczególne rejony Gorzowa Wielkopolskiego najwięcej zadań w latach 2016-2020 zrealizowano w rejonie Staszica (21) oraz Piaski (15), natomiast najmniej w Dolnikach (5), które zostały wyodrębnione dopiero w 2018 r. Z kolei biorąc pod uwagę wartość zadania, najbardziej kosztowne projekty były realizowane w rejonie Zakanale (średnia wartość 246.356,67 zł) oraz Manhattan (191.914,53 zł) – tabela 4.

Tabela 4. Zadania skierowane do realizacji w poszczególnych rejonach ramach budżetu obywatelskiego Gorzowa Wielkopolskiego w latach 2016-2020

Rejon	Suma zadań przekazanych do realizacji	Łączna wartość zadań skierowanych do realizacji	Średnia wartość 1 zadania skierowanego do realizacji
Zawarcie (Zamoście)	11	1.519.368 zł	138.124,36 zł
Zakanale	6	1.478.140 zł	246.356,67 zł
Śródmieście/Centrum	11	1.526.198,36 zł	138.745,31 zł
Piaski	15	1.599.725 zł	106.648,33 zł
Staszica	21	1.486.511,71 zł	70.786,272 zł
Wieprzyce	22	2.562.322,62 zł	116.469,21 zł
Osiedle Słoneczne	(średnio 11/rejon)	(średnio 1.281.161,31 zł/rejon)	
Manhattan	8	1.535.316,27 zł	191.914,53 zł
Górczyn	12	1.592.529,86 zł	132.710,82 zł
Dolniki	5	940.868,18 zł	188.173,64 zł

*od 2018 r. Wieprzyce oraz Osiedle Słoneczne zostały rozłączone, jednak dla zachowania przejrzystości wskazano dane sumaryczne dla obu tych rejonów.

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://www.gorzow.pl/> [dostęp: 23.11.2019 r].

W Opolu w ostatnich 5 edycjach budżetu obywatelskiego kilkakrotnie zmieniano kategorie zadań (a także kwoty przeznaczane na zadania), co sprawia, że poszczególne dzielnice realizują wybrane przez siebie zadania od ubiegłego roku. Nie sposób więc wskazać tendencji poszczególnych dzielnic. Warto jednak zwrócić uwagę na fakt, że w przeciągu kilku lat budżet wzrósł aż o 50% osiągając obecnie ponad 4 mln zł (tabela 4).

Tabela 5. Zadania skierowane do realizacji w ramach budżetu obywatelskiego Opola w latach 2016-2020 w zł

Rodzaj	2016	2017	2018	2019	2020	Suma
Zadania małe	1.055.800	425.000	386.000	-	-	1.866.800
Zadania duże	1.414.115,64	1.500.000	1.999.000	-	-	4.913.115,64
Zadania mikro	-	-	98.000	-	-	98.000
Zadania dzielnicowe	-	-	-	2.699.000	3.498.000	6.197.000
Ogólnomiejskie makro	-	-	-	1.480.000	600.000	2.080.000
Ogólnomiejskie mikro	-	-	-	100.450	-	100.450
Suma	2.469.915,64	1.925.000	2.483.000	4.279.450	4.098.000	15.255.365,64

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.opole.pl [dostęp: 24.11.2019 r.].

Analizując kategorie zadań wybierane najczęściej w głosowaniach do budżetu obywatelskiego Gorzowa Wielkopolskiego widać, że największymi potrzebami są remonty dróg

(17) i chodników (17), budowa miejsc parkingowych (16), a następnie strefy rozrywki (14). Najmniej zadań przekazanych do realizacji dotyczyło budowy lub remontu obiektu sportowego - jedynie 2. Łącznie w okresie 2016-2020 przekazano do realizacji 112 zadań (tabela 6).

Tabela 6. Zadania przekazane do realizacji w ramach budżetu obywatelskiego Gorzowa Wielkopolskiego w latach 2016-2020 według kategorii zadań

Kategoria zadania	2016	2017	2018	2019	2020	Suma
Remont drogi/nawierzchni jezdni	0	2	2	8	5	17
Budowa/remont chodnika	0	0	11	3	3	17
Budowa miejsc parkingowych/zatok postojowych	1	0	5	3	7	16
Strefa rekreacji/rozrywki	3	0	1	4	6	14
Budowa/przebudowa oświetlenia	0	0	6	0	3	9
Inne zagospodarowanie terenu	0	2	2	5	0	9
Remont chodnika oraz schodów	0	2	1	2	3	8
Zagospodarowanie/rewitalizacja podwórka	0	0	6	1	1	8
Budowa placu zabaw	2	1	0	1	1	5
Przebudowa konkretnej ulicy w mieście	0	1	2	0	1	4
Remont schodów	0	0	1	2	0	3
Budowa/remont obiektu sportowego	2	0	0	0	0	2
Suma	8	8	37	29	30	112

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://www.gorzow.pl/> [dostęp: 23.11.2019 r].

W Opolu natomiast uwidacznia się zgoła odmienna tendencja, a mianowicie spośród 94 przekazanych do realizacji zadań, aż 1/3 stanowią te dotyczące rozrywki, 10 infrastruktury rowerowej lub doposażenia technicznego i aż 8 budowy obiektu sportowego. Co ciekawe, remonty infrastruktury drogowej (w tym chodników) tak ważne dla Gorzowian nie stanowią zadań chętnie wybieranych przez Opolan (tabela 7).

Tabela 7. Zadania przekazane do realizacji w ramach budżetu obywatelskiego Opola w latach 2016-2020 według kategorii zadań

Kategoria zadania	2016	2017	2018	2019	2020	Suma
Strefa rekreacji/rozrywki	11	2	9	10	5	37
Inne	7	2	5	7	8	29
Infrastruktura rowerowa/doposażenie techniczne	3	0	2	2	3	10
Budowa/remont obiektu sportowego	4	2	1	1	0	8
Gospodarka odpadami	3	0	0	1	1	5
Budowa/remont chodnika	1	0	0	1	1	3
Budowa/przebudowa oświetlenia	0	0	1	0	0	1
Przebudowa placu zabaw	0	0	0	1	0	1
Suma	29	6	18	23	18	94

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.opole.pl [dostęp: 24.11.2019 r.].

9. Podsumowanie

„Miasto Opole aktywnie uczestniczy w rozwoju aktywności obywatelskiej jego mieszkańców. Wyrazem tego jest między innymi Budżet Obywatelski organizowany każdego roku. Jego celem jest zwiększenie aktywności mieszkańców ich partycypacji w podejmowaniu decyzji dotyczących rozwoju Opola oraz budowanie poczucia współodpowiedzialności za całą wspólnotę. Miasto w ten sposób rozpoznaje potrzeby swoich mieszkańców, zaspokaja je oraz upowszechnia wiedzę o zadaniach realizowanych ze środków publicznych. Jest to najlepszy i najbardziej efektywny sposób na budowanie zaufania mieszkańców do władz Miasta Opola, niezbędnego dla szybkiego rozwoju Opola”⁸⁴. Trudno nie zgodzić się z tym zdaniem, gdyż zarówno Opole jak i Gorzów Wielkopolski wprowadziły budżety obywatelskie już na kilka lat przed nałożeniem na te miasta obowiązku ustawowego. Podstawowe różnice w budżetach obywatelskich obu miast uwidaczniają się na poziomie wyników głosowania, ponieważ zadania przekazywane do realizacji są bardzo odmienne (Opolanie stawiają głównie na rozrywkę, podczas gdy Gorzowianie na infrastrukturę). Nieznaczące różnice można odnaleźć w charakterystyce zadań, jakie można zgłaszać, wieku wnioskodawców

i zarazem osób głosujących na zadania (w Gorzowie osoby od 13 lat, natomiast w Opolu od 16 lat, przy czym młodsi mogą partycypować w tym przedsięwzięciu za zgodą opiekuna prawnego), czy choćby różne terminy zgłaszania zadań. Z kolei podstawowe podobieństwa to choćby próg poparcia dla projektu minimum 20 mieszkańców, możliwość zgłaszania dowolnej liczby zadań, droga odwoławcza w przypadku negatywnej opinii, głosowanie w formie elektronicznej lub papierowej, czy obowiązek wpisania wybranych zadań do budżetu miasta na kolejny rok. Biorąc pod uwagę całokształt stworzonych i modyfikowanych rozwiązań w obu miastach można stwierdzić, że budżet obywatelski jest narzędziem potrzebnym zarówno mieszkańcom (do zaspokajania potrzeb), jak i władzom miast do zauważenia aktualnych problemów. Z każdym rokiem partycypacja mieszkańców rośnie, więc można się spodziewać, że w kolejnych latach budżety obywatelskie będą nadal ważnym wydarzeniem dla lokalnych społeczności.

⁸⁴ Załącznik do zarządzenia nr OR-I.0050.251.2018..., dz.cyt., wprowadzenie, s.1.

Katarzyna Daniel

O autorze

Katarzyna Daniel jest doktorantką na Uniwersytecie Opolskim na Wydziale Nauk o Polityce i Komunikacji Społecznej. Absolwentka Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Opolskiego. Zainteresowania naukowe: szeroko pojęta demokracja bezpośrednia w Polsce i w Europie (m.in. obywatelska inicjatywa ustawodawcza), prawo, administracja, bezpieczeństwo wewnętrzne, polityka.

ORCID: 0000-0003-3167-0966

Streszczenie

Pojęcie budżetu obywatelskiego jako szczególnej formy konsultacji społecznych zostało wprowadzone do ustawy o samorządzie gminnym dopiero w 2018 r. Mieszkańcy danego miasta są corocznie decydentami w zakresie części wydatków budżetu gminy. Przykładem dobrych praktyk są omawiane w niniejszym artykule Opole, gdzie rozwiązanie to wprowadzono w 2014 r. (I edycja budżetu na 2015 r.) oraz Gorzów Wielkopolski, który wprowadził budżet obywatelski już w 2012 r. (I edycja budżetu na 2013 r.). W artykule wskazano na podobieństwa i różnice proceduralne wynikające z regulaminów budżetów obywatelskich obu miast, a następnie przedstawiono podział środków finansowych w ramach budżetów oraz kategorie zadań wybieranych do realizacji przez mieszkańców w edycjach budżetów na lata 2016-2020.

Słowa kluczowe

Budżet obywatelski, partycypacja mieszkańców, Opole, Gorzów Wielkopolski

Katarzyna Daniel

Summary

The concept of civic budget as a special form of social consultation was introduced into the Act on municipal self-government only in 2018. Inhabitants of a given city are decision-makers annually in the scope of a part of municipal budget expenditure. An example of good practices are Opole discussed in this article, where this solution was introduced in 2014. (1st edition of the budget for 2015) and Gorzów Wielkopolski, which has already introduced the civic budget in 2012 (1st edition of the 2013 budget). The article indicates similarities and procedural differences resulting from the regulations of civic budgets of both cities, and then presents the distribution of funds within the budgets and categories of tasks selected for implementation by residents in the editions of the budgets for 2016-2020.

Key words

Civic budget, citizen participation, Opole, Gorzów Wielkopolski